

תנועת הקיבוץ הדתי

כ"ח כסלו, תשע"ב, 24.12.2011

גיליון מס' 289

פרשת מקץ

אורות וחלומות כמייצגים עולמות אחרים

מאת יוסקה אחיטוב, קיבוץ עין צורים

אני מבקש להלן לעמוד על מוטיב האור, שבמשמעותו המיוחדת מקשר בין חג החנוכה – חג האורים, ובין משמעותם של חלומות.

לפני למעלה מתשעים שנה שהה הרב קוק באנגליה וסיפר:

כשגרתי בלונדון הייתי מבקר בגלריה הלאומית, והתמונות האהובות עלי ביותר היו של רמברנדט. לדעתי רמברנדט היה צדיק... הן הזכירו לי את מאמר חז"ל על בריאת האור. כשברא הקב"ה את האור, הוא היה כל כך חזק ומאיר, שאפשר היה לראות מסוף העולם ועד סופו, וה' פחד שהרשעים ישתמשו בו. מה עשה? הוא גנז את האור ההוא לצדיקים לעתיד לבוא. אבל מדי פעם בפעם ישנם אנשים גדולים, שה' מברך אותם בראיית האור הגנוז. אני סבור שאחד מהם היה רמברנדט. והאור שבתמונות שלו הוא האור שברא ה' בימי בראשית. (ע"פ עדות הפסל מלינקוף).

רמברנדט הצליח באומנות הציור הגאונית שלו, לבטא באמצעות האור את עולמן הפנימי של הדמויות אותן צייר. הוא ידע להסביר את פישון באמצעות האור ולעשות בו את השימוש הנכון והראוי. ההוכחה, לדעתו של הרב קוק, לכך שרמברנדט שייך לעולם הצדיקים היא שתכונה זו של האור, כוח הכרת הפנימיות של ההווה שמורה לצדיקים מששת ימי בראשית. סוד האור הגנוז טמון ביכולת להבין שהמציאות כפי שהיא נראית לעינינו - איננה הכרחית. תמיד שמורות לה גם אופציות אחרות. המציאות מורכבת ומה שנראה לעיניים אינו ממצה את כל הפוטנציאל של המציאות.

בדרך זו מלמד אותנו הרב קוק שהמאבק של החשמונאים בתרבות יוון, אין פירושו דחייה מוחלטת של כל מה שכלול בעולמם. הרב קוק סבר שההתנגדות היא לסגידה למראה החיצוני של המציאות, דהיינו לשעבוד מוחלט ליצירות מעשי אדם, ולהזנחת המשמעות הפנימית האלוהית שיש לכל הבריאה כולה, זו המשתקפת באור הפנימי. הרב קוק תמך בקליטה נאותה של "יפיפותו של יפת באהלי שם".

רעיון דומה מוצע לנו במדרש על פרשתנו. וכך מצינו במדרש (בראשית רבה, פה ב), שבשעה הקשה של מכירת יוסף, כאשר המצב נראה לאחים קשה וללא פתרון, היה הקב"ה עסוק בבריאת אורו של משיח. וכך לשון המדרש: שבטים היו עסוקין במכירתו של יוסף, ויוסף היה עסוק בשקו ובתעניתו, ראובן היה עסוק בשקו ובתעניתו, ויעקב היה עסוק בשקו ובתעניתו, ויהודה היה עסוק ליקח לו אשה, והקב"ה היה עוסק - בורא אורו של מלך המשיח.

במובן מסויים זוהי משמעות החלום. אפשר להתייחס אל החלום כהצגת אופציה אחרת של המציאות, או לפחות כהתבוננות אחרת במציאות. לפעמים פשרם של החלומות מתברר רק בעתיד. מבחינה זו בחלומות נעוצים ניצני ההתפתחות העתידית.

בדרך זו מפרש גם אחד הצדיקים בחסידות, ר' ברוך מקוסוב, את אופן ההתייחסות הראוי לגלות. ואלה דבריו: ועל פי זה אמרתי פירוש הפסוק 'בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים' שמצאתי כתוב בספר 'מבחר מפנינים', שפעם אחת היו אנשי מדינה אחת בצרה גדולה והיו סובלים יסורים קשים מהמלך, וחכם אחד היה ביניהם ולא דאג על זה כלל. ושאלו לחכם הנ"ל למה אינך דואג... והשיב להם אם יחלום לאדם חלום שהכוהו מאד, למחר כשייעור משנתו לא יכאב לו כלל, ואף על פי שבעודו חולם יש לו צער שהוא סובר שבאמת כן הוא, אלא שהחכם כשיקוץ יודע שחלום היה, כמ"ש 'ויקץ פרעה והנה חלום', שבעודו חולם נדמה לו שהוא בהקיץ, אף אח"כ יודע הוא בהקיצו, שמה שהיה עד עכשיו חלום הוא, באשר שעתה לא כן הוא כמו שחלם לו. והנה ידענו שהעולם הזה דומה לחלום, ועולם הבא להקיץ הוא לעולמי עולמים [...] וזה פירוש הפסוק 'בשוב ה' את שיבת ציון' שישתנה הדבר מכמות שהיה 'אז היינו כחולמים' (עמוד העבודה צ'רנוביץ תרכ"ג דך רט ע"א).

לפנינו ביטוי לרעיון שהגאולה ההיסטורית היא גם גאולה תודעתית. לא העולם ישתנה אלא תפיסתנו שלנו תשתנה..לחלומות במובן של אוטופיות, יש חשיבות גדולה. יש בכוחם להציג לפנינו את העולם בו אנו חיים כעולם לא הכרחי, לא מחויב המציאות. העולם שלנו יכול היה להתנהל גם אחרת. חלומות מסוג זה הם המאפשרים את המהפכות, ומזינים את הניסיונות הנועזים לברוא עולם אחר, להציע חלופה לעולם הנוכחי שהכזיב.

יוסק'ה אחיטוב הוא חבר **קיבוץ עין צורים**, מורה במרכז יעקב הרצוג ללימודי יהדות ועמית מחקר במכון הרטמן.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il

אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il